

# FORORD

## JERNBANEHISTORIE 2017

Jernbanernes teknologi- og kulturhistorie

Årsskrift for Danmarks Jernbanemuseum

### Årsskriftet udgives af

Fonden Danmarks Jernbanemuseum  
Dannebrogsgade 24  
5000 Odense C  
Tlf. 66 13 66 30  
info@jernbanemuseet.dk  
www.jernbanemuseet.dk

### Redaktion

Lars Bjarke Christensen  
Peter Fransen  
Gitte Lundager  
Steen Ousager  
René Schrøder Christensen (ansv.)

Oversættelse  
Translatørbureauet Anne Roth  
Grafisk tilrettelæggelse:  
Haurand Grafisk  
Tryk: Strandbygaard Grafisk

Oplag: 2.000 ekspl.  
© Danmarks Jernbanemuseum og forfatterne  
Eftertryk uden forfatternes eller museets tilladelse er ikke tilladt.

### Forsidefoto

På dette udsnit af et træsnit udført af Karel Šedivý i 1888 ses en K(s)-maskine under kørsel. Kulrøg, damp og gnister kommer op ad skorstenen, og netop gnisterne udgør en brandfare huse og afgrøder tæt ved banen (Danmarks Jernbanemuseum).

### Bagsidefoto

Otto Busse den ældres skydeskive fra 1854 viser et lokomotiv ved Vesterfælledvej i København. Skydeskiven illustrerer netop den situation, som skulle undgås, nemlig brandfarlige stråtage tæt ved jernbanen. Skydeskiven tilhører Det kongelige privilegerede Skydeselskab på Sølyst i Klampenborg og er udlånt til Danmarks Jernbanemuseum, hvor det indgår i museets nuværende Sikkerhedsudstilling (foto i Danmarks Jernbanemuseum).

ISSN: 2245-9499

Velkommen til den femte udgave af *Jernbanehistorie*. Tidskriftet har en bred tilgang til den samfundsmæssigt vigtige jernbanehistorie og søger at favne både den politiske, sociale, tekniske, mentale og økonomiske historie. Det betyder, at vi gerne bringer artikler med vidt forskellig fagligt udgangspunkt, så længe omdrejningspunktet er jernbanen. I år har artiklerne et mere traditionelt jernbanehistorisk præg med fokus på teknologi og beslutningsprocesser.

Årets udgave rummer fire artikler – tre faglige og én af mere museumsfaglig karakter. Vi indleder med en artikel af Lars Bjarke Christensen og Steffen Dresler, der handler om de tiltag, som blev gjort i damplokomotivernes tidsalder for at forhindre brande langs jernbanestrækningerne. Der var dels en teknisk sikring af lokomotiverne – gnistfangere – dels lovgivning om læbælter langs banerne, hvor der ikke måtte bygges. I den efterfølgende artikel vender vi tilbage til Gentofteulykken (som i *Jernbanehistorie* 2014) – denne gang med en ny vinkel. Halfdan Höner ser på ofrenes psykiske mén – om posttraumatisk stress, før det blev betegnet sådan – med afsæt i en undersøgelse af erstatningssager og Erstatningskommissionens behandling af disse. Den tredje artikel er skrevet af Poul Thestrup. Her berettes om Søren Hjorth og dennes modeller som en måde at sprede teknologi på i dampmaskinens tidligste år i Danmark. Til sidst bringes en mere museumsintern artikel, der er en beskrivelse af den store gennemgang og udskillelse af rullende materiel fra Danmarks Jernbanemuseum. Denne proces har stået på siden 2013 og

er nu i sin sidste fase. Artiklen giver et overblik over processens forløb og tankegangen bag, og ikke mindst bringer vi en liste over materiellet. Sidst i tidsskriftet har vi som sædvanlig en række anmeldelser af dansk og international jernbanelitteratur.

*Jernbanehistorie* bringer fagfællebedømte artikler, hvilket vil sige, at artiklernes kvalitet bliver vurderet anonymt af en fagperson med en uddannelsesmæssig baggrund på mindst ph.d.-niveau. Fagfællen giver anbefalinger til, om artiklen skal publices med større eller mindre ændringer, eller om den i sjældne tilfælde ikke kan publiceres. Formålet er at højne kvaliteten af artiklerne. Vi bringer dog også i mindre omfang ikke-fagfællebedømte artikler, som vurderes af redaktionen, og fordelingen af fagfællebedømte og ikke-fagfællebedømte artikler varierer over årene.

Redaktionen vil gerne opfordre forskere og forfattere af jernbanerelaterede emner til at indsende idéer eller korte beskrivelser af artikler (abstracts). Hjælp os til at gøre *Jernbanehistorie* til det førende forum for jernbanehistorisk forskning i dets mange afskygninger.

Odense, december 2017

*Redaktionen af Jernbanehistorie:*

*Lars Bjarke Christensen, Peter Fransen, Steen Ousager,  
Gitte Lundager og René Schrøder Christensen*